

GYÓGYSZERÉSZET SUPPLEMENTUM

A MAGYAR GYÓGYSZERÉSZTUDOMÁNYI TÁRSASÁG LAPJA

Megőrzött hagyományok,
harmadik évezredi kihívások

CONGRESSUS
PHARMACEUTICUS
HUNGARICUS
XV.

1924 – 2014

Tempora mutantur
et nos mutamur in illis!

A TARTALOMBÓL

Elnöki köszöntő

*Az MTA elnökének
köszöntője*

*A Kongresszus
támogatói*

*Az előadótermek
elnevezése*

Az előadások jegyzéke

*Plenáris előadás
összefoglalók*

Előadás összefoglalók

*Posztterek
összefoglalói*

Előadói indexek

2014/4. Suppl. I.

LVIII. ÉVFOLYAM
2014. ÁPRILIS
SUPPLEMENTUM I.
ISSN 0017-6036

P-58

**Egy ígéretes növényfaj az ázsiai gyógyászatból:
*Artemisia asiatica***

¹Hajdú Zsuzsanna, ¹Orbán-Gyapai Orsolya, ²Zupkó István,
²Molnár Judit, ¹Forgó Péter, ^{3,1}Máthé Imre, ¹Hohmann Judit

Az Asteraceae családba tartozó, mintegy 500 fajt számláló *Artemisia* génusz világszerte elterjedt. Fűszernövények és széleskörű biológiai aktivitással rendelkező gyógynövények egyaránt előfordulnak a nemzetségben. Az Ázsiában honos *Artemisia asiatica* Nakai föld feletti részét a hagyományos keleti népgyógyászatban tumorok, gasztritisz gyomorfekély és gyulladásos megbetegedések kezelésére alkalmazták. Korábbi tanulmányok kimutatták a növény eupatilintartalmát, ezt a komponenst farmakológiai vizsgálatok alapján a hatásban fontos szerepet játszó vegyületnek tekintik. Formulált etanolos kivonata (DA-9601) antioxidáns, gyulladáscsökkentő és citoprotektív hatású kísérletesen előidézett gasztrintesztinális, máj- és hasnyálmirigy károsodásban. Munkánkban a Magyarországon meghonosított *A. asiatica* föld feletti rész metanolos kivonatának xantin-oxidáz (XO) gátló, szabadgyökfogó (DPPH teszt), valamint antiproliferatív hatását (MTT teszt, HeLa, A431, MCF7 sejtvonalak) vizsgáltuk, hatáskövetett izolálással keresve az aktivitásért felelős vegyületeket. A kombinált, többlépéses kromatográfiás (VLC, CPC and PLC) módszerekkel nyert tiszta vegyületek szerkezetmeghatározása spektroszkópiás (1H-, 13C-NMR, 1H-1H COSY, HSQC, HMBC, NOESY és ESIMS) módszerekkel történt. A kifejezetten XO gátló hatást mutató metanolos kivonat flavonoidban gazdag frakciója fejtett ki szignifikáns hatást. A frakcióból hét flavon- ill. flavonol-származékot izoláltunk: eupatilint, jaceozidint, hiszpidulint, krizoplenint, cirzilinoolt, 6-metoxitricin és 5,7,4',5'-tetrahydroxi-6,3'-dimetoxi-flavont. A szignifikáns XO-gátlást mutató izolált vegyületek közül néhány kifejezett szabadgyökfogó hatást is mutatott DPPH teszten, tehát az eredmények szerint a metanolos kivonat antioxidáns hatása ket-tős: gyökképződést gátló és gyökfogó. Az antiproliferatív hatás vizsgálata során a flavonoidokon kívül germakranolid, gvajanolid és szekogvajanolid típusú szeszkviterpéneket valamint szabad illetve glikozidikus monoterpéneket is azonosítottunk. A legerősebb tumorsejt növekedést gátló hatást a gvajánvázis szeszkviterpénlaktonok mutatták.

Jelen kutatásokhoz az OTKA K105074 azonosítószámú pályázat nyújtott támogatást.

¹SZTE Farmakognóziái Intézet, Szeged;

²SZTE Gyógyszerhatástani és Biofarmáciai Intézet, Szeged;

³MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet, Vácrátót

P-59

**A Kárpát medencei *Melampyrum bihariense* A. Kern és
Melampyrum barbatum L. fajok iridoid, flavonoid
tartalmának és antioxidáns hatásának összehasonlító
elemzése**

¹Háznagy-Radnai Erzsébet, ¹Fásy Laura, ²Czigle Szilvia,

³Wéber Edit, ¹Berkecz Róbert, ¹Hohmann Judit

A *Melampyrum bihariense* A. Kern és *Melampyrum barbatum* L. Európában így Magyarországon és Erdélyben is elterjedt növény. A Scrophulariaceae családba tartozik, amely 52 nemzetség 1700 fajt foglalja magába. A család fa-

jainak népgyógyászati felhasználása széleskörű. A család tagjai tartalmaznak terpenoidokat, alkaloidokat, fenolos komponenseket, lignán glikozidokat. Az iridoidok meghatározó komponenseik, így a *Melampyrum* fajoknak is, ugyanakkor kevés irodalmi adat áll rendelkezésre a család ezen fajairól. Vizsgálatainkat e két faj iridoid és flavonoid tartalmára terjesztettük ki. Az irodalmi adatokat saját kutatásainkkal kiegészítve elmondhatjuk, hogy a vizsgált fajok iridoidokban bővelkednek. Munkánk során mindkét fajból aukubint, musszenozidot és nyomokban katalpolt mutattunk ki. A *M. barbatum*-ban 8-epiloganint nem sikerült kimutatni. A *M. bihariense*-ben először találtuk meg a musszenozidot, a 8-epiloganint. Luteolin és apigenin kimutatását is elvégeztük. Mértük antioxidáns aktivitásukat is, melyet jelentősnek találtunk. Vizsgálatainkhoz a fajokat a Marosvásárhely környékén, valamint a Bakonyban Öskün gyűjtöttük. Eredményeinket TLC, VLC, RP-HPLC, HPLC-MS és spektrofotometriás mérések támasztják alá. Megállapíthatjuk, hogy a kemotaxonomiai összefüggések megállapításához további komponensek vizsgálatai is szükségesek.

Köszönetnyilvánítás: Munkánkhoz az OTKA K109846, TAMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-241, VEGA 1/0059/11, /0646/14 nyújtott támogatást, valamint Dr. Berkecz Róbert munkája a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

¹SZTE, Farmakognóziái Intézet, Szeged;

²Comenius Egyetem, Farmakognóziái és Botanikai Tanszék,
Pozsony/Bratislava;

³SZTE, Gyógyszerkémiai Intézet, Szeged;

⁴SZTE, Orvosi Vegytani Intézet, Szeged

P-60

Az orvosi citromfű – Az év gyógynövénye 2014-ben

¹Kovács Bernadett, ^{2,1}Rédei Dóra, ^{2,1}Csupor Dezső

Az MGYT Gyógynövény Szakosztálya 2013-ban indította útjára az Év Gyógynövénye című kezdeményezést. Ennek célja nem csupán a lakosság gyógynövények iránti érdeklődésének felkeltése, hanem a Szakosztály társadalmi célú munkájának kiterjesztése is. Fontosnak tartjuk, hogy a kezdeményezés révén a korszerű fitoterápiával kapcsolatosan minél több hiteles információ jusson el a laikusokhoz is. Az Év Gyógynövénye bármely olyan növény lehet, amely a vele kapcsolatos újabb tudományos eredmények miatt az érdeklődés fókuszpontjában van, és része a modern terápiának. A Gyógynövény Szakosztály vezetőségi tagjai minden év elején titkos szavazással választják meg az Év Gyógynövényét. Első alkalommal a máriatövis (*Silybum marianum*) kapta a legtöbb szavazatot, így 2013-ban saját honlapon (<http://evgyogynovenye.hu>), illetve a Gyógyszerészet hasábjain mutattuk be ezt a növényt, amely kiemelt szerepet kapott a Szakosztály által szervezett XIII. Gyógynövény Konferencián. Számos rövid ismertető jelent meg róla különböző laikus médiafelületeken (folyóiratok, internetes honlapok). 2014-ben a jelöltek közül az orvosi citromfű kapta a legtöbb szavazatot. A *Melissa officinalis* egy régóta használt, sokoldalú gyógynövény. Emésztési panaszok enyhítésére, szorongáscsökkentőként, nyugtatóként, külsőleg pedig herpesz kezelésére használják. Napjainkban is intenzív kutatások tárgya, ugyanakkor egyike a tradicionális európai gyógynövényeknek. Az Európai Unióban forgalomba került első hagyományos növényi gyógyszer főkomponense, hazánkban számos növényi gyógyszer és gyógytermék összetevője. Szakosztályunk igyekszik mind a